

PIATKY A SVIATKY

Sú síce starosťou, ale pripusťme si, že viac či menej príjemnou. Snažíme sa, aby sme sa ich dočkali a prežili vo výnimočnej, radostnej atmosfére. Aby aj tohtoročné sviatky, tých niekoľko dní do konca tohto a každého roka, boli bohaté, veselé a šťastné. Sviatok klopkajúci na dvere zvykne prebúdať pamäť, ponúka jedinečnú príležitosť spomínať, hodnotiť a porovnávať. Aj prežitá minulosť mala svoj zhon pracovného týždňa. Ale nielen vo sviatočné, ale aj vo všedné dni bol čas pripraviť a prestrieť stôl, bol čas zaň zasadiť, bol čas na debatu o prežitom, o práve čerstvej skúsenosti. Pod strechami príbytkov sálalo teplo rodinnej atmosféry, do ktorej sa všetci ponáhľali, rodičia i deti.

Sviatok – celkom iná klíma v domácnosti. Nič z toho nebolo ako vo všedný deň. Každý okamih mal „punc“ sviatočnosti. Správanie, komunikácia, dochvilnosť, sviatočný obed, spoločné stolovanie, stretnutia so známymi, ktorí, tak ako my, smerovali na rovnaké miesto osviežiť dušu, povzbudiť myseľ, ba i pokoriť, preliečiť svetabôle. „Vyhnali sme si sviatok spod našich striech! Zaužívané tradície našich predkov sa hodnotia ako formality, za ktorými niet čo banať. Tradičné praktiky však neboli samoučelné. Do všednosti, do ťažkostí vnášali svetielka sviatku, ktorý hladkal dušu, myseľ a telu dával možnosť oddýchnuť si.

Viacrát v roku nám sviatok klope na dvere. S radosťou a vďačnosťou ho pustíme pod naše strechy. Až po sviatku, v kolotoči všedných dní zistíme, ako nás táto zmena obohatila k lepšiemu“. /Dr.D.K.F./.

Vianoce sú pre väčšinu z nás najmilšie sviatky v roku. Znežnieme, sme starostlivejší, naklonení obdarovať všetkých okolo nás. Nielen dobrou náladou, ale aj darčekmi. V chrámoch znejú v rôznych obmenách slová: „Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Kristus Pán.“ Znamením, ktoré sa nám privráva najviac, je nemluvňa, zavinuté v plienkach, uložené v jasliach. Tento obraz nás oslovuje a preniká až do hĺbky duše. Želám Vám, vážení čitatelia, požehnaný sviatočný – i ten všedný čas.

M. Gazdičová

Č A S

Čas je príliš pomalý pre tých, ktorí čakajú, príliš rýchly pre tých, ktorí sú v strachu, príliš dlhý pre tých, ktorí sú v smútku, príliš krátky pre tých, ktorí sa práve tešia. Ale pre tých, ktorí milujú, čas je večnosť.

„Čas je priateľ, čas je nepriateľ, je časová tieseň, je nuda. Je čas konkrétny – sekundy, hodiny, dni, a je čas – večnosť. Naše srdce má svoj časový rytmus, náš život má svoj časový limit.“ / J.Sirácky/

Ak chcete zistiť, čo znamená jeden rok,
spýtajte sa študenta, ktorý prepadol na záverečnej skúške.

Ak chcete zistiť, čo znamená jeden mesiac,
spýtajte sa matky, ktorej sa narodilo dieťa o jeden mesiac skôr.

Ak chcete zistiť, čo znamená jeden týždeň,
spýtajte sa redaktora týždenníka.

Ak chcete zistiť, čo znamená jedna hodina,
spýtajte sa milencov, ktorí na seba čakajú.

Ak chcete zistiť, čo znamená jedna minúta,
spýtajte sa niekoho, komu ušiel vlak, autobus alebo zmeškal lietadlo.

Ak chcete zistiť, čo znamená jedna sekunda,
spýtajte sa niekoho, kto prežil autonehodu.

Ak chcete zistiť, čo znamená jedna milisekunda,
Spýtajte sa držiteľa zlatej olympijskej medaily.

Čas na nikoho nečaká .....

Prežívajte naplno každý okamžik svojho života.
A najlepšie ho oceníte s niekým blízkym .....

Ak beriete tieto slová ako žart, žijete v strese,
ste zatrpknutí na ľudí a ste nedôverčiví. Nevyhovárajte
sa na to, že nemáte čas. Kedy si ho chcete nájsť na svojich blízkych
a priateľov, veď život je taký krátky, tak sa radujte spolu s nimi zo života
a venujte im svoj čas .....

Vianoce čas pokoja alebo stresu?

Tak, a za dverami máme opäť, ako každý rok, čas šťastia, porozumenia, pokoja a rodinnej pohody. Áno, zasa sú tu Vianoce, sviatky s peknými tradíciami a nádhernou atmosférou, ktorú si vychutnávame jedenkrát v roku.

Sú to naozaj čarovné sviatky, ale čo všetko sa za tým skrýva? Nezabudnime, čo nás čaká v najbližších dňoch! Možno to budú príjemné, no možno aj menej príjemné veci!

No a z tých príjemných vecí? Veď kto by sa netešil na zdobenie príbytkov a vianočného stromčeka v kruhu svojich najbližších? Nezabudnime však na krásne koledy, ktoré budeme počúvať počas týchto krásnych sviatkov. Tiež sa môžeme tešiť na nádherné výzdoby miest

a obcí. No v prvom rade nezabúdajme na darčeky, ktorými sa obdarúvame, a tak robíme jeden druhého šťastným.

Na druhej strane nás však neobídu ani tie menej príjemné veci. Určite sa stretne s prepchatými ulicami, neúchajúcou dopravnou špičkou v mestách. Taktiež s preplnenými obchodmi s množstvom akéhokoľvek tovaru a hromadou ľudí, ktorí sa snažia nakúpiť čo najlepšie, najrýchlejšie a bez akéhokoľvek stresu. Takže nás čaká obdobie zhonu, nervozity a neminie nás ani stres. Avšak v tom zhone a chaose stretne veľa svojich priateľov, s ktorými sme sa už dlho nevideli a opäť sa môžeme vyrozprávať.

Prečo je to tak? Vianoce sú známe rodinnou pohodou, a tak každý chce byť cez sviatok so svojimi blízkymi. Takže pre väčšinu z nás je toto predvianočné „neprijemno-príjemné“ chaotické obdobie neodmysliteľnou súčasťou vianočných sviatkov a už by sme si ani nevedeli predstaviť, keby to malo byť inak. A tak Vám prajem pevné nervy, dobrý výber darčiekov a hlavne, čo najviac vianočnej pohody!

Marek Partila

Viete, že ...

- Z uplakaného nevlúdneho počasia sme sa na sviatok Všetechsvätých prebudili do krásneho slnečného, hoci trocha chladného rána. V priebehu dňa pribudlo aj tepla, a tak početní návštevníci cintorína si mohli v pohode zaspomínať na svojich najbližších. Horeli sviece i veľké kahany, pestreli sa kytice najrôznejších umelých i živých kvetov, ktoré v tomto roku nepoškodil mráz, ale akosi sa im nechcelo včas rozkvitnúť. Postretali sa tí, ktorí sa vídajú len raz v roku pri tejto príležitosti, z Čiech i vzdialenejších miest prišli tí, ktorí sú preč z nášho mesta len dočasne – za zárobkom. V Dome smútku zneli slová rozlúčky s 33 zomrelými v čase od posledných Dušičiek. Dôstojnú spomienku pripravil MsÚ, na nebohých si spolu s najbližšími pozostalými zaspomínali primátor a prednosta mesta i pracovníčky odd. kultúry.
- V piatok koncom októbra som sa cestou domov nechtiac stala svedkom, ako dvaja malí chlapci z bloku pri Polícii prevrátili smetný kôš plný odpadkov. Na zem sa vysypali krabičky od džúsov, ktoré tieto deti ešte rozšliapali. Spolu s ďalšou staršou občiankou sme uvažovali o správaní týchto detí a pripísali sme ho/ všeobecne, nielen tých dvoch konkrétnych detí/ laxnému prístupu rodičov k výchove. Ono to však asi bude zložitejšie. Zapochovala som o našich názoroch, keď som si náhodou prepla v nasledujúcu sobotu televízor na program Charte wan a pozrela som si / čo som doteraz ešte neurobila / jednu z víťazných piesní skupiny Horkýže slíže. Zhrozila som sa zo slov pesničky i z jej celkového aranžmá. Spoločným pomenovaním by sa dalo nazvať Návrat do praveku. Primitívne výrazy tváre, vulgárne správanie, spevákovi tiekla z úst horčica, iný zasa zúrivo rozbíjal novú gitaru a parkovú lavičku. Nebudem pokračovať, ak ste to nevideli, pozrite sa, pesnička sa volá Bernardín. Ak takýto druh hudby vychováva naše deti, beda nám. Potom sa nemôžeme čudovať, že prichádza

násilie, surovosť všade, kam sa len pozrieme. Možno mi povie, najmä tí mladší, ak sa vám nepáči, vypnite televízor. To som aj urobila, ale vypli ho aj tí dvaja malí ? A mnohí ďalší ?

- V súvislosti s 1.novembrom sa mnohí občania pozornejšie prizreli nášmu cintorínu. Našli veľa pozitívnych zmien, ktoré je hodno pochváliť. Mnohým vyhovuje rozširovanie priestorov na pochovávanie a príprava hrobiek v predstihu, kladne hodnotili nový chodník, nový oporný múr, zmeny v obradnej sieni Domu smútku i prípravu nových pohrebných miest vedľa neho. Schválili aj vyrúbanie tují vedľa Domu smútku, ktorým sa presvetlil priestor nad ním. Ďalším by zasa vyhovovalo, keby sa v likvidácii starých chorých tují pokračovalo, čím by sa prevzdušnila plocha za Domom smútku, kde hroby predčasne pokrýva vrstva lišajníkov a machu. O pár dní neskôr si návštevníci cintorína mohli všimnúť, že s jeho úpravami sa ešte ani zďaleka neskončilo. Momentálne sa pracuje na úprave prístupovej cesty k Domu smútku.
- Opakujú sa pripomienky občanov k absencii autobusovej čakárne v našom meste. V neskorých jesenných a nadchádzajúcich zimných dňoch budú mnohí ľudia, ktorí cestujú do nášho mesta i odtiaľ, pociťovať chlad, vietor a kryty nástupišťa to nevyriešia. Množstvo študentov a žiakov, ktorí cestujú do Prešova, Svidníka, Stropkova, Bardejova, by privítali buď útulnú čakáreň, alebo cukráreň v blízkosti nástupišťa.
- V súvislosti s autobusovými prístreškami sa opäť prejavila tvorivosť Giraltovcánov. Po názvoch Kórea, Letisko, Nebíčko a ďalších vtipných nápadoch pomenovaní niekdajších novostavieb má svoje pomenovanie už aj ten nie najšťastnejšie umiestnený kryt nástupišťa – „giraltovska Akropola“. Tento slovný vynález naozaj vystihol podstatu zatiaľ neidentifikovateľného stĺporadia, ktorý navyše zakrýva pekné átrium budov, vytvorených z predajní p. Križánka a firmy Gallon. Čas ukáže, či sa dočkáme aj funkčného riešenia nástupného priestoru.
- Zvláštny osud má aj oceľová lavička cez Radomku smerom do Potučka. Najprv bola lavička, potom sa riešili prístupy na ňu, potom chodníček z betónových dlaždíc, aby sa nechodilo po blate a nakoniec sa ukázalo, že sa pozabudlo na majetkové vysporiadanie využitého priestoru, čomu sa majiteľka bráni. „Takže plnku sme vymiešali, ale vajíčka na tortu ešte nemáme,“ dali by sa parodovať slová p. poslankyne Digoňovej.
- Poslanci sa na novembrovom stretnutí dožadovali viacerých záplat na cestách. Poukazovali na nedostatky cesty vedúcej na Tehelnú, ešte viac im prekážal stav schodov vedúcich od bývalej ANNY hore na sídlisko Tehelná. Výhrady boli aj k Záhradnej ulici, k stavu chodníkov pri Dvorského dome, a to sa ešte nezmenili ani slovom o kritickom stave chodníkov na hlavnej ulici. A ten je, podľa občanov, donebavolajúci.
- Hapruje nám aj vývoz TKO, a hlavne separovaný zber. Poslanci bývajúci v bytovkách na námestí kritizovali jeho nedostatočný odvoz, pri blokoch sú často preplnené kontajnery so sklom a plastmi.
- Na cintoríne sa počíta s ďalšími úpravami, navrhuje sa pokračovať v žulovom chodníku, pripravuje sa aj ďalšia stavba oporného múru smerom k Domu smútku. V interiéri Domu smútku sa ráta s renováciou sociálneho zariadenia, uvažuje sa o novej dlažbe, osadení nových okien a dverí.
- Kritike sa nevyhli ani realizátori zateplenia bytového bloku za sporiteľňou. Zvyšky materiálov končili v riadnych kontajneroch, resp. vedľa bytovky na zemi, nebol objednaný ani jeden veľký kontajner na likvidáciu množstva odpadu, ktorý pri takej rozsiahlej montáži zaiste vznikol.

- Ako konkrétne dopadli rokovania o parkovaní pri poliklinike? Pripravuje sa 20 parkových miest pre zamestnancov v priestore za budovou. S 3 parkovacími miestami sa počíta pred poliklinikou pre imobilných a ťažko chorých pacientov.
- 212 bytov združených v OBSD si buduje vlastné kotolne v jednotlivých 7-ich družstevných bytovkách. Požiadali mesto o odpojenie od centrálnej kotolne, sú však podľa zákona povinní nahradiť mestu ekonomicky oprávnené náklady. Na jedného majiteľa vychádza asi 5 000.- Sk, čo sa zdá občanom privysoká suma, hoci je vypočítaná podľa zákonných predpisov. O jej podstatné zníženie žiadali vedenie mesta a poslancov MsZ na novembrovom pléne predstavitelia OBSD z Bardejova Ing. Novotný a Ing. Lenárt. Ich žiadosti zatiaľ nebolo vyhovené, preto sa vybraná komisia zide, aby posúdila oprávnenosť nákladov do ďalšieho, decembrového plenárneho zasadnutia MsZ.
- Podľa nového VZN, ktoré poslanci schválili 5.novembra, si budú občania mesta môcť požiadať o dotáciu na činnosť, a to každoročne do 15. marca. Malo by ísť o činnosť vo verejnom záujme na úseku vzdelávania, kultúry, sociálnej práce, športu a telesnej výchovy, ochrany životného prostredia a pod. Vylučujú sa činnosti politické, rasistické, spojené s nákupom alkoholu či tabakových výrobkov a streliva. Žiadateľ môže dostať iba jednu dotáciu v danom roku.
- 5. novembra hosťoval v našom meste bývalý minister financií Ivan Mikloš, ktorého sprevádzal poslanec Národnej rady SR za SDKÚ p. Jaroslav Ivančo zo Svidníka. Stretli sa so študentmi nášho gymnázia v zaujímavej besede na ekonomické témy, kde dominovala najmä téma členstva v EÚ a blížiacej sa novej meny – eura.
- Z Izraela sa po 4-dňovej návštevy na pozvanie Ministerstva kultúry SR vrátil Mgr. Kimák-Fejko, autor myšlienky obnovy židovského cintorína. Stretol sa s pánom Gabrielom Lánom, a ďalšími židovskými rodinami pochádzajúcimi z Giraltovciev. Navštívil aj asi 100-tisícové mesto Hedera, primátor a viceprimátor ktorého budú hosťami Giraltovciev počas júnových Dní športu a kultúry zdravotne postihnutých detí r.2008.
- Už koncom novembra príde do Giraltovciev pani....., ktorá sprevádzala p. Kimáka na jeho ceste po Izraeli, aby sa oboznámila s prostredím nášho mesta, zmapovala možnosti spolupráce izraelského mesta Hedera s Giraltovcami a tiež pripravila podmienky na nadviazanie spolupráce a priateľstva medzi oboma mestami. Dobrou správou je aj to, že naši židovskí rodáci urobili finančnú zbierku, ktorou chcú podporiť ďalšiu etapu úpravy židovského cintorína. Predpokladá sa pokračovanie chodníka od memoriálneho miesta smerom k MsÚ, kde má byť postavený plánovaný múr s naištalovanými pamätnými tabuľami s menami giraltovciev židov. O rok sa znova ráta s jesennými Dňami ŽK, kde by sa počas troch dní malo sprostredkovať nové, moderné izraelské umenie a literatúra. V priebehu roka vás budeme o ďalšom vývine priprav informovať na stránkach nášho Spravodajcu.
- Jarmok sa tohto roku niesol už pod novým pomenovaním Vianočné trhy. Aké boli ohlasy Giraltovciev na jeho priebeh? Ako obyčajne, stretli sme sa s jeho rôznym hodnotením. Jedným sa zdalo, že stánkov bolo primálo, ponuka obmedzená, chýbali hračky a väčšia pestrosť ponuky tovaru, iní kvitovali dobrý výber textilu a mnoho vkusných textilných výrobkov – kabátov, svetrov, čiapok, šálov. Celkove sa však konštatovalo, že nastal útlm, stánkov ubúda. Odpoveď na to dali jednoznačne samotní predavači, ktorí svorne konštatovali, že kvôli vysokému poplatku za predajné miesto sa im do Giraltovciev prísť nevypláca. A jednu vec sme mohli skonštatovať všetci spoločne – veľký neporiadok, ktorý tu po stánkaroch i po kupujúcich ostal na dotknutých uliciach.

- Mažoretky z nášho CVČ s poetickým pomenovaním Púpavy a Púpavky sa zúčastnili na sústrezení v Chrudimi, kde vystúpili so svojím programom pod vedením p. Viktórie Husárovej.
- V decembri si naše komunitné centrum pôsobiace pri Špec. ZŠ v priestoroch CVČ pripomenie rok svojho pôsobenia v našom meste. Do ďalšieho Spravodajcu pripravujeme reportáž z jeho ročných skúseností.
- V novembri sa rozbehli stužkové slávnosti budúcich nádejných maturantov zo Strednej školy podnikania i nášho Gymnázia. Oslávenci si vyskúšali nové elegantné, prostredie Skalného Orla a poniektorí i to, ako chutí stužková bez rodičov.
- Vynovenú telocvičňu ZŠ prevzalo do svojej opatery naše CVČ, bude si v nej realizovať svoju športovú záujmovú činnosť v popoludňajších i večerných hodinách a zároveň sa postará o upratovanie jej priestorov.

Alžbeta Škurlová

ŽIJÚ MEDZI NAMI

Je december, mesiac Vianoc, čas stíšenia, radosti, rodiny a mieru v našich srdciach. Mesiac december je celý o Vianociach, tichu a pokoji. Príkladom pokojného, vyrovnaného človeka, človeka Vianoc je pán ŠTEFAN KENDRA, takého ho poznáme všetci, pokojného, s miernym úsmevom v kútiku očí. Áno, tento výraz ho charakterizuje, vystihuje jeho vnútro a celý prístup k životu.

Narodil sa 16.12.1947 v Šarišskej Trstenej, v ich dedinke nebola škola, tak musel denne dochádzať na Chmeľov. Neskôr vo vzdelávaní pokračoval na Poľnohospodárskom odbornom učilišti v Giraltovciach, ukončil odbor mechanizátor. Pochádza z pomerne početnej rodiny, tvorilo ju osem detí, tri dievčatá a piati chlapci. No pozoruhodné je, že všetky tri sestry si vybrali rovnakú cestu životom, stali sa radovými sestrami, tomuto povolaniu upísali zhodne svoje životy, kráčajú cestou služby, cestou Pánovou. A chlapci? Každý si našiel svoju životnú orientáciu, život ich posúval a oni sa prispôbili jeho rytmu. Pán KENDRA najprv pracoval na JRD v rodnej obci, nasledovala základná vojenská služba a po jej ukončení sa zamestnal na ČSAD v Giraltovciach, pracoval tam okolo 5 rokov. Táto práca ho formovala, žil v kolektíve, obrusoval svoje pracovné návyky a snažil sa, aby výsledky jeho práce boli dobré. No život človeka, to je zmena a tá zasiahla aj jeho, nečakaná ponuka dala aj jeho životu iný rozmer. V našom mestečku vznikla požiarnická organizácia a on sa stal prvým požiarnikom u nás. Jedenásť rokov pracoval ako profesionálny požiarnik sám, požiarna stanica nebola iba jeho pracoviskom, bola mu aj domovom, pracoval tam aj býval spolu so svojou rodinou., plných 11 rokov. Boli to časy neľahké, sám musel vyorať brázdou v odbore dosiaľ u nás neznámom, v oblasti požiarnictva. Slúžil, pracoval, a výsledky sa dostavili, požiarnici začali rozširovať svoje rady. Dnes ich tam pracuje 9 požiarnikov a veliteľ, majú pravidelné služby, ktoré trvajú 24 hodín a 48 hodín majú voľno. Je to pravidelný kolotoč bez sobôt, nediel a sviatkov,

neustála pohotovosť. Požiarnik musí byť vždy na svojom mieste, vždy pripravený zasiahnuť, pomôcť ľuďom v núdzi, lebo oheň je neľútostný pán, rozhodujú sekundy a minúty. Pán ŠTEFAN KENDRA sa tejto práci upísal, ňou žije a naplňa svoje dni . 1. decembra bilancuje 33 rokov služby v tejto organizácii, aj jeho rodina žije celú túto dobu problematikou požiarnictva a záchranárstva. A tak úplne prirodzene ju do seba vsal aj jeho syn, ktorý kráča v jeho šľapajach, pekný vzor otca pre život detí.

Život však nie je iba o práci, život je o rodine, o blízkych a pán KENDRA všetky svoje sny a túžby upína k svojej rodine, sú jeho oázou života, pre nich žije, s nimi sa teší, im pomáha, raduje sa aj smúti . S manželkou Elenou žije spolu už 37 rokov, kráčajú vedno životom od roku 1970, postavili si rodinný dom, vychovali tri deti, 2 synov a dcéru. Dnes sa tešia trom vnúčatám, láska k deťom sa násobí vo vnúčatách a manželia KENDROVCI sú toho dôkazom. Životom ich vedie viera, pravidelná návšteva kostola je samozrejmosťou.

Pán KENDRA miluje prácu v záhrade, tá je jeho doménou. Rád sa prechádza po lese, veď býva v lone prírody a nachádza v nej svoj pokoj a harmóniu. Zaujíma sa o šport, nedá si ujsť zápasy našich futbalistov, nedeľné popoludnia trávi na ihrisku. Sleduje šport aj v televízii, zaujíma ho politika a rád má prehľad o politickom dianí u nás aj vo svete.

Dar tichého vnútorného mieru je vzácna hodnota v života človeka, naplňa ho spokojnosťou s tým, čo mu deň nadelí. A plody dňa sú rôzne, dobré aj zlé, hladiace srdce, ale aj boľavé. No pokoj v duši ich vyrovnáva , naplňa človeka harmóniou. Tento vzácny dar si nesie životom pán ŠTEFAN KENDRA už 60 rokov a žehná ním svoju rodinu a celé svoje okolie. 60 rokov kráča životom skromne, bez veľkých slov a fráz, no o to viac si jeho najbližší uvedomujú, čo pre nich znamená. Dnes, v čase Vianoc, mu spoločne želajme pevné zdravie a dar pokoja nech mu ešte veľa rokov žiari ako pochodeň nádeje a dobra.

Anna Mitaľová

RODÁCI

V rámci októbrových Dní židovskej kultúry sme na pôde mesta privítali vzácného hosťa Ing. Gabriela Lánu, ktorý sa po 55 rokoch strávených mimo Slovenska vrátil do svojho rodného mesta, aby sa tu zúčastnil na pozvanie MsÚ aktivít venovaných židovskej literatúre, hudbe, histórii.

V zaplnenej zasadacej sieni MsÚ sa v druhý deň jeho návštevy uskutočnila beseda so študentmi a žiakmi našich škôl. Po pôsobivom a dojímavom úvodnom slove Prof. Mešťana sa v stíchnutej sále niesli spomienky pána Gabriela, dnes 81-ročného pána, ktorý k nám prišiel až z ďalekého izraelského Tel-Avivu.

Narodil sa, podobne ako jeho otec, dedo i pradedo, v Giraltovcich v roku 1926. Živé sú jeho spomienky na starých rodičov. Spomínal si na výstavbu prvého mlyna v Giraltovcich, ktorý bol poháňaný motorom na drevný plyn. Bol to na vtedajšie časy výkonný motor privezený až z Nemecka a zabezpečili ním aj sieť elektrární. Mlyn slúžil nielen Giraltovcanom, ale aj roľníkom zo širokého okolia. Jeho otec neskôr prikúpil aj mlyn v Marhani, obnovil ho a na jeho turbíny slúžil ako hnacia sila mlynský potok odrazený z Tople. Mal 2 turbíny, tie poháňali mlyn, pílu i elektrárňu. P. Lána si spomína aj na špeciálny stroj na spracovanie konopí na priadzu.

Do ľudovej školy začal chodiť v Giraltovciach, vďaka si spomína na starého učiteľa Seredayho. Rodina Lánových vtedy bývala na majeri pri dnešnej základnej škole. V súvislosti s výstavbou marhanského mlyna sa jeho rodičia presťahovali do Marhane, kde navštevoval jednotriednu školu, systém vyučovania však nevyhovoval jeho rodičom, a tak sa vracia k starým rodičom do Giraltoviec a pokračuje na tunajšej ľudovej škole. Po 5. triede prechádza na klasické osemročné gymnázium do Prešova, kde študuje do r. 1939, teda po kvartu. V tom čase však vstúpili do platnosti zákony Židovského kódexu, ktoré nedovoľovali Židom vzdelávať sa, a tak rozhodnutím riaditeľstva gymnázia sa jeho štúdium končí. Vracia sa k rodičom do Marhane, kde sa vyučil tomuto remeslu a získal výučný tovarišský list. Zvlášť zručný bol v oblasti elektrikárstva, to ho obzvlášť bavilo a v budúcnosti mu toto remeslo aj pomohlo zachrániť život.

Začali sa deportácie, o ktorých sa spočiatku predpokladalo, že mladí ľudia idú do Nemecka na prácu. Rodičia mu však vyhľadali úkryt, kde mal prečkať prvú vlnu odsunov. On sa však rozhodol, že spolu s priateľom pôjde na práce, zbalil si plecniak a oznámil rodičom svoj odchod. Vtedy prvýkrát v živote videl svojho otca plakať, a tak ustúpil od svojho úmyslu a prijal návrh, že sa schová. Potreboval však falošné papiere, ktoré si sám vyrobil na meno Andrej Mihok, ktorý bol jedným zo zamestnancov mlyna.

Po prvej vlne deportácií odchádza do Trnavy, kde niekoľko mesiacov pracuje v chemickej továrni. Jeho ďalší osud bol podobný osudu mnohých prenasledovaných. Striedal miesta pobytu i práce, pracoval ako elektrikár, dokonca ako čašník v Bratislave so svojím bratom. Medzitým krátko pobudol u rodičov v Giraltovciach, ktorí mali ako hospodársky dôležití ľudia udelenú výnimku a odsuny sa ich netýkali.

Koncom vojny aj rodičia museli opustiť Giraltovce, na východe sa totiž blížila fronta, a tak bolo životnebezpečné tu ďalej zostať. S rodičmi i bratom sa stretli v Banskej Bystrici. Na druhý deň vypuklo Slov. národné povstanie. Istý čas trávili v Bystrici, po protiútoky Nemcov sa stala aj Bystrica nebezpečným miestom. Pomáhali pri kopaní zákopov, po potlačení Povstania sa spolu s mnohými ďalšími sťahli do hôr asi 30km od Bystrice. V zemi si vykopali zemľanku, v nej žili asi dvadsiati celé týždne v chlade, spali na úzkych z dreva zhoblených pričiach, jedlo si obstarávali v blízkych dedinách. Kritické boli posledné dni pred príchodom oslobodzujúcej armády, keď pred blížiacimi sa Nemcami museli opustiť aj provizórne príbytky a 2-3 dni prestáli v lese na snehu, bez jedla, bojac sa rozložiť oheň, ktorý ich mohol prezradiť.

Prví dorazili na miesto, kde v obavách trávili posledné chvíle vojny, Rumuni, ktorí tvorili časť Červenej armády. Opäť sa mohli vrátiť domov, do Giraltoviec. V čase návratu z 364 giraltovských Židov sa domov vrátila len nepatrná časť.

Židia vždy pokladali za veľkú hodnotu vzdelanie, vedeli, že to je jediné, čo človeku nemožno vziať. A tak sa po návrate domov zapojil do študijného kurzu, ktorým si mal doplniť gymnázialne vzdelanie. Absolvoval ho v Košiciach, spolu s ním 18 ďalších študentov, záverečné maturitné skúšky vykonal v Prešove po roku a pol štúdia. Potom nasledovalo štúdium strojného inžinierstva v Prahe. V roku 1949 mu rodičia oznámili, že sa rozhodli pre odchod do Izraela. Bolo len samozrejmé, že odišiel spolu s nimi. Tam absolvoval 2 roky základnej vojenskej služby, potom ukončil vysokoškolské štúdium a získal diplom inžiniera na technickej univerzite. Čakalo ho ešte 6 rokov služby v armáde v súlade s jeho vzdelaním, potom pracoval celý život ako inžinier na rôznych pracovných miestach. Rád sa však v spomienkach vracia do svojho rodiska, pred 5-timi rokmi Giraltovce aj navštívil. Hovorí, že naše mestečko prešlo úplnou zmenou, dnes má celkom inú tvár, je na nepoznanie. Len ťažko hľadal miesto, na ktorom stál kedysi ich dom, nakoniec mu ho pomohli identifikovať vysoké strieborné smreky, ktoré kedysi lemovali vstup do dvora.

Pán Gabriel Lána je človek, ktorý nezabúda. Má presne zmapované mená Židov, ktorí kedysi, do r. 1942, žili v Giraltovciach. Bolo ich 364, má takmer všetky mená i dáta narodenia, má

zriadenú svoju internetovú stránku, vďaka ktorej udržiava kontakt s ešte žijúcimi pôvodnými giraltovskými rodinami. Je ich dnes 23. Aký bol podiel židovského obyvateľstva na ekonomike nášho mesta? V čase jeho mladosti pracovali v Giraltovciach 3 krajčírí, 3-4 obuvníci, 1 stolár. Na hlavnej ulici mala najväčší obchod rodina Grunwaldovcov. Z nich traja synovia ešte žijú v Izraeli. Známa bola aj pekáreň Mendlovičovcov na Majeri /dnes priestor ZŠ/, kam si ľudia nosievali upiecť doma zamiesený chlieb. Pôsobil tu aj židovský lekár, 2 advokáti, tzv. režnik, ktorý zabezpečoval, aby hydina bola zabíjaná správnym ortodoxným spôsobom, teda aby úplne stiekla z krvi a netrpela, a mnohí ďalší.

V spomienkach zašiel aj k svojim rodičom a starým rodičom, ktorí okrem mlyna vlastnili hospodárstvo 14 -15 kráv a 4 -5 koní. Vlastnili tiež lúky a les na Stavenci nad dnešnou rímskou osadou. Z tamojšieho lesa sa rúbalo drevo, ktoré koňmi zvážali do mlyna, kde slúžilo na jeho pohon. Otcovi zamestnanci mali k dispozícii byty, okrem platu mali odmenu aj prídelením lúky a dreva na vlastné použitie.

Na cintoríne našiel pán Lána hrob jednej svojej tety, ďalšie sa mu nepodarilo identifikovať. Prešiel všetkými kútmi mesta, všade sa stretával so srdečným prijatím a pohostinnosťou, ktorú vnímal ako úprimnú, nepredstieranú. Obdivne sa vyjadril aj o pozornosti našich študentov, o ich zaujímavých otázkach počas besedy. Ako famóznym hodnotil výkon študentov gymnázia i ZUŠ na utorkovej slávnostnej akadémii.

Počas večerného koncertu L chayim sa k nemu hlásili aj Marhančania, ktorí s dojatím spomínali na časy, keď mlyn v Marhani ešte pracoval. Boli v priamom kontakte s rodičmi p. Lánu a vďačne spomínajú na balíky s ovocím a dobrotami, ktoré prichádzali do Marhane z Izraela.

Tesne pred odchodom ešte navštívil Domov sociálnych služieb, kde mal možnosť vnímať čistu prostredie, skvelú výzdobu, pohodlné, krásne zariadené izby klientov, ordináciu i rehabilitačnú miestnosť s moderným vybavením, telocvičňu s funkčným náradím, učebňu zaplnenú rôznymi učebnými pomôckami i deti, ktoré pracovali na jednoduchých výrobkoch. Práve pobyt v tomto zariadení zanechal v ňom tie najhlbšie dojmy z nášho mesta, lúčil sa s dojatím s jeho pracovníkmi a vyslovil im hlboké uznanie za ich ťažkú, ale záslužnú prácu.

Aké posolstvo zanechal svojim rodákom? Nebojme sa inakosti ľudí, buďme voči sebe tolerantní, vzdelávajme sa, aby sme boli schopní rozoznať lož od pravdy a neboli sme znova zneužití rôznymi opäť sa šíriacimi rasistickými teóriami. Nikdy nepoužívajme zásadu kolektívnej viny, hodnotme každého človeka podľa jeho konkrétnych skutkov.

Rozprávanie o našom rodákovi ukončím jeho myšlienkou z besedy so študentmi: „Ľudstvo sa môže naučiť matematiku alebo fyziku, ale ľudskosti treba od malička vychovávať.“

Alžbeta Škurlová

MLAĎ VO SVETE

/ Pokračovanie o Klárke Kritiňakovej/

V približovaní ktorejkoľvek krajiny nedá sa vynechať jej kuchyňa, kultúra, príroda. Cez deň prevláda suchá strava, večera je teplá, bez polievky. Ak polievka, tak hrachová, typicky holandské sú „palacinky“, poriadne veľké, plnené sladkou alebo mäsovou plnkou, stočené, tiež veľmi malé, obľúbené najmä u detí. Tiež hranolky. Kombinácie kapusty, klobásy, zemiakov – varené, nátierka na chlieb z burských orieškov, z nich aj teplé omáčky k mäsu. A samozrejme syry. Každá oslava začína nakrájaným syrom, rôznym. V porovnaní s nami –

vraj tam sa s jedlom šetrí. Ak ste pozvaní na kávu a zákusok, tak presne to dostanete, ak povieťe nie, tak to nie platí a ďalej sa neponúka.

Príznačná je striedanosť na svadbách a oslavách tiež v porovnaní s nami. Primeraná alebo značná dôležitosť sa venuje narodeninám, súčasne s mužovými patričnou úctou a pozornosťou aj manželke. Meninám sa nevenuje pozornosť aj preto, lebo každý môže mať viac krstných mien, preberajú sa po rodičoch a prechádzajú na ďalšie generácie. Prirodzené a priateľské sú kontakty Klárkine s príbuznými jej priateľa, rovnako aj s jeho matkou, s ktorou ich delí asi 200 km. Kým matka býva na juhu pri mori, oni naopak, na severe s lesmi, vodou, skrátka, peknou prírodou. Klárka to uzavrela výstižne, vraj – je tam všetko. Akýsi počiatkový vzťah k zdravotníctvu však pretrváva aj naďalej, pretože v súčasnosti pracuje už štvrtý rok v službách opatrovateľských. Absolvovala však aj iné kurzy, poskytuje služby zdravotníckej, súkromne doma, ale stále ju inšpirujú ďalšie novšie metódy.

Oblasť kultúry Klárka z nášho pohľadu začala možno netradične – kráľovnou, ktorá je tam veľmi obľúbená. A preto aj 30. máj, Deň kráľovnej a štátny sviatok zároveň, tiež deň voľna, patrí na prvé miesto. V tento deň kráľovná navštívi vždy inú provinciu, národné čítanie prezentujú obyvatelia vyvesenými vlajkami na domoch, podobne ako aj pri iných úspechoch a víťazstvách ich krajiny. Veľmi populárna a tiež obľúbená je Maxima, manželka princa Alexandra, pochádzajúca z Argentíny. Má veľmi blízky vzťah k občajným ľuďom a svojím správaním to aj potvrdzuje.

Naarden- múzeum a miesto posledného odpočinku J.A. Komenského, to Klárka nemohla vynechať, rovnako ako početné skupiny českých turistov.

Pri Holandsku sa nedá nespomenúť futbal, pýcha Holanďanov, oslava jeho víťazstiev, radosť prezentovaná oranžovými farbami.

Bicykle – množstvo bicyklov jazdiacich aj odložených pri rôznych väčších centrách.

Každú krajinu prezentujú ľudia a ich životné prostredie. Pre Holandsko platí – čistota, čistota všade a nielen preto, že sa upratuje, ale čistota aj udržiava, všade zeleň a znovu zeleň upravená, záplava kvetov, samozrejme tulipánov a skoro na jar krókusov. Čisté a kvalitné cesty, chodníky pre cyklistov. Veľkých sídlisk je menej, skôr radová zástavba. Typické sú veľké okná na domoch, jej priateľ zdôvodnil a vysvetlil, že sa otvárajú slnku na prehriatie domu. Cez jedny okná slnko vojde, prevzdušní dom a na opačnej strane vychádza. Vari niet krajiny bez problémov. Aj pri vyratúvaní toľkých kladov má ich aj Holandsko. Pristáhovalci, najviac Marokánci, sprevádza ich kriminalita, nezamestnanosť. Využívajú sociálne pomoci a zabezpečenia. Početnou skupinou sú aj Cigáni, len tí „bieli“, ale dosť integrovaní, pracujú. Dá sa povedať, že Holandsko je preľudnené. Iste ste zvedaví aj na Slovákov v Holandsku. Tak žiadne veľké komunity ako v iných krajinách tam nie sú. Občas na jazykovom kurze sa niekto vyskytne. Knihami a tlačou sa Klárka zásobuje pri návštevách na Slovensku.

Mladí to sotvakde majú ľahké. Aj keď nezamestnanosť v Holandsku je len 2 – 3 %, náklady na život, na založenie rodiny sú značné. Možné je prenajať si byt i celý dom / aj Klárka s priateľom /, ale náklady na bývanie sú veľmi veľké. Hoci ich cesta k nám meria asi 1800 km, aspoň raz v roku ju absolvujú spolu, Klárka aj dvakrát. Prestávka v Prahe je potrebná aj vítaná zároveň na obdivovanie, prehliadku.

Priateľovi sa veľmi páči aj u nás, je tu rád a vždy sa na návštevu teší. Zaujímavý bol jeho postreh. Vraj ľudia majú u nás čas. Aj naše sedenie v priestoroch knižnice mu bolo vzácne pohodou, kludom, jednoducho, mať čas pre druhých. U nich sa šetrí časom. Každá návšteva, stretnutie sa „konzultuje“, s diárom a hľadá sa voľný termín. „Som zaneprázdnený“ – najčastejšie používaný výraz.

A budúcnosť? Domov príde vždy rada, je tu doma, ale zatiaľ na návrat nepomýšľa. Za deväť rokov si tam našla priateľov, udomácnila sa, je samostatná, rozhodná, jazykovo zdatná, obohatená o množstvo zvládnutých situácií a ja dodávam ešte, vyspelá, komunikatívna, v každom ohľade len získala. Nech sa jej naďalej darí.

45. VÝROČIE ZŠ

Základné vzdelávanie má v našom meste už dlhodobú históriu, svoju novú kapitolu však základná škola v Giraltovciach začala písať pred 45 rokmi. Vtedy, 1. septembra 1962, otvorila pre svojich žiakov brány novej budovy, resp. dvoch pavilónov A a B, odložiť na neskoršie otvorenie ďalších 3 pavilónov – telocvičňu, školskú jedáleň a budovu školských dielní / dnes už zo statických dôvodov neexistujúcu/. Takto uvádza fakty spred 45 rokov Kronika mesta Giraltovce. Načítať do spomienok z tohto obdobia však nie je problém, žijú mnohí starší i mladší pamätníci, učitelia a ďalší školskí zamestnanci i žiaci, ktorí v týchto nových priestoroch trávili svoje vyučovacie či pracovné dni.

Riaditeľom školy v tom čase bol pán Michal Pavlišin, jeho zástupcom pán Pavol Semančík. Pamätáme si ich prísne a dôsledné vedenie učiteľov, žiakov i pracovníkov, ich nekompromisné vyžadovanie plnenia si pracovných povinností od upratovačiek, cez učiteľov až po posledného žiaka. Školu vtedy tvoril kolos okolo 1 000 žiakov, keďže základná škola bola súčasťou Strednej všeobecnovzdelávacej školy, jej 3 najvyššie ročníky tvorili študenti dnešnej podoby gymnaziálneho vzdelávania, ktoré sa končilo maturitou. Škola začínala v skromných podmienkach, bolo treba zariadiť odborné učebne chémie i fyziky, tiež jazykovú učebňu. Ambiciózne vedenie i kolektív však vybavili všetky tri učebne modernými prístrojmi, do ktorých pán riaditeľ Pavlišin, neskôr zástupca riaditeľa po výmene s p. Semančíkom, rád a s nadšením zasväcoval celý učiteľský kolektív. Pamätám sa na zložité názvy mnohých audiovizuálnych pomôcok a ešte zložitejšie zaobchádzanie s nimi, vyhnúť sa však školeniu v narábaní s nimi nemalo šancu. Samozrejmosťou bola vtedy moderná učebňa chémie, ktorej kraloval p. učiteľ Labanc, vzbudzujúci rešpekt a majúci autoritu u rodičov i žiakov.

Prirodzená pre pani učiteľku Potašovú bola práca so slúchadlami v jazykovej učebni, kde znela nemčina, francúzština i latina. Táto symbióza oboch škôl mala svoje nevýhody, ale aj mnohé pozitíva, keď vysoko erudovaní profesionáli vyučovali aj na základnej škole, dopĺňajúc si tak svoj pracovný úväzok.

Čas išiel, menili sa učitelia i žiaci, SVŠ sa oddelila a ako gymnázium prešla do vlastnej budovy /tej dnešnej/, do vedenia školy sa na dlhé roky dostal pán Juraj Mackulín, ktorý v úlohe zástupcu a neskôr riaditeľa riadil školu 25 rokov. Budovy postupne poznačil zub času, zlyhávala statika, nefungovalo kúrenie, ktoré prechádzalo viacerými rekonštrukciami, starú budovu dielní, ktorá musela byť asanovaná, nahradili nové dielne, dnes už tiež v poriadne dospelom veku.

Prišiel rok 1989, kedy sa úplne vymenilo vedenie školy a takmer hneď po nežnej revolúcii do funkcie riaditeľa nastúpil p. Ján Čížek. Od začiatku ho čakali nášľapné míny, bolo nutné okamžite riešiť ústredné kúrenie, kotolňa na tuhé palivo už celkom zlyhávala, a tak ju museli nahradiť plynové kotly. Škola sa dočasne presunula do vypožičaných priestorov miestnych škôl. Na rad musela prísť aj rekonštrukcia pavilónu A, statici usúdili, že bez závažnejších úprav je pobyt detí v jeho priestoroch nebezpečný. Jednoduché nebolo a ani nie je spravovať školu, ktorá má sídlo v budovách na rôznych miestach v meste. Presun do budovy bývalej materskej školy /dnes CVČ/ kedysi riešil zrušenie zmenného vyučovania, odvtedy sa viackrát uvažovalo o prístavbe školy či dokonca o výstavbe novej v úplne iných lokalitách mesta, k realizácii však doteraz nedošlo. A tak škola, ktorá je dnes 45-ročnou dospelou dámskou, podstupuje stále iba kozmetické úpravy.

Pred rokom jej vymenili okná na pavilóne B, pavilón A má stále svoje staré, ošúpané, rozviklané okenice, ktoré za 45 rokov neboli ani raz aspoň nalakované. Upravili sa aj vnútorné priestory, najmä toalety prešli podstatnejšou zmenou a v tomto roku sa začala jedna z deviatych tried vyučovať vo vynovených priestoroch jednej z učební na prízemí. Tá by mohla byť akýmsi predmostím, po ktorom by mali, samozrejme, nasledovať aj ostatné triedy. Veď vyučovanie v dôstojnom prostredí, navyše bezprašnom vďaka novej dlážke i tabuli, je určite podnetnejšie a dáva viac priestoru motivácii i tvorivosti žiakov.

Významným počinom na ekonomizácii prevádzky bolo postupné zavádzanie vlastných kotlov pre jednotlivé budovy školy. Tým by sa konečne mohla odstrániť mohutná konštrukcia povrchového teplovodu, ktorý zo školy vytvára skôr priestor pripomínajúci rafinériu ropy. Vo svojom čase tento spôsob riešil kritickú situáciu, keď praskali podzemné teplovodné rúry a teplo sa strácalo v zemi, kým deti a učitelia v škole mrzli.

Dnes však už táto konštrukcia pôsobí anachronicky a navyše vôbec už neslúži svojmu pôvodnému účelu. Pred pár dňami škola po niekoľkých mesiacoch rekonštrukčných prác slávnostne otvorila priestory vynovenej telocvične. Tá rozšírila svoje priestory, má nové okná, novú dlážku – palubovku, nové omietky, pribudli ďalšie šatne a toalety i sprchy sú pekne obložené modernými vkusnými dlaždicami. Podobne dlážky vo všetkých pomocných priestoroch. Máme teda konečne priestor, v ktorom po dlhej pauze nájdú deti priestor na taký potrebný zdravý pohyb.

Riaditeľ školy Mgr. Ján Čížek má okrem učiteľov a žiakov k dispozícii početný tím riadiacich pracovníkov. Spolu s ním sa snaží riešiť ďalšie problémy, ktoré život jeho škole prináša. A v prostredí, kde žije okolo 700 ľudí, je tých problémov denne mnoho. Navyše, škola vždy vytvárala a vytvára svoj vlastný svet so špecifickými zákonmi, ktoré je potrebné rešpektovať a nie vždy to býva jednoduchý proces. Čo plánuje riaditeľ školy pre svoju 45 – ročnú jubilanтку na najbližšie obdobie?

Odpoveď je jednoduchá, denne je potrebné riešiť rôzne malé i väčšie technické problémy. Ekonomiku školy zvlášť zaťažuje osobitná prevádzka pavilónu C /CVČ/, kde má ZŠ 7 tried 1. stupňa, ktorých spotreba je neúmerne vysoká. Škola mala prednedávnom okolo 2 mil. sk na prevádzku, y toho 1,6 pohltili náklady za plyn. Po rekonštrukcii vykurovacieho systému náklady klesli na cca 1 mil. korún. V tomto trende však škola chce a musí pokračovať, ak chce ušetriť peniaze na ďalšiu modernizáciu. Preto chce v budúcnosti prikočiť k systému solárneho vykurovania cez kolektory, ktoré by boli namontované na strechách budov, ešte predtým ich však treba opraviť, keďže na niektorých miestach pretekajú. Financie na realizovanie tejto myšlienky chce škola získať cez európske projekty.

Je potrebné vymeniť okná na ďalšej budove, opraviť fasády pavilónov, zatiaľ však chýba to hlavné – peniaze. A tak sa tím riadiacich pracovníkov sústreďuje na permanentné vylepšovanie prostredia, hoci aj menšími krokmi. Svet školy, to nie sú len steny budov. Škola je živým zložitým organizmom a každá jeho bunka má svoj vlastný vnútorný svet. Vystihnúť celú zložitosť jeho 45- ročnej histórie nie je možné v jednom článku. Tematike základnej školy sa preto budeme venovať aj v nasledujúcich Spravodajcoch. Oslovíme pamätníkov, bývalých žiakov, zamestnancov školy, bývalých i súčasných učiteľov, a tak sa pokúsime vytvoriť mozaiku tejto vzdelávacej inštitúcie, ktorá na svoju pôdu prijíma 6 – ročné dieťa, aby nepopísané stránky jeho osobnosti zaplnila vedomosťami a hodnotami, potrebnými pre život.

Alžbeta Škurlová

Môj zošit

Môj zošit je pre mňa veľká pomoc. Zapisujem si doň všetky nové učivá. Kedykoľvek, keď niečo zabudnem, môj zošit mi pomôže vrátiť si stratené myšlienky. Snažím sa ho udržiavať v poriadku. Sám neviem, kedy ho budem potrebovať. Doma mám celú zbierku z predchádzajúcich ročníkov. Niekedy sa aj zasmejem, ako som začínal písať a kresliť. Chcem, aby som si svoje zošity ponechal, kým vyrastiem, aby aj moje deti videli, ako som začínal ja. Možno aj im moje zošity pomôžu.

Damián Sabol

Spojme srdcia pre zdravie

„Ďakujem vám tu prítomným, ďakujem všetkým, ktorí majú veľké srdce a otvárajú ho tým, ktorí potrebujú pomoc, pochopenie, podporu, ďakujem ...“

A nasledovalo odovzdávanie ďakovných listov tým, ktorí akoukoľvek formou podporujú a pomáhajú občianskemu združeniu „Spojme srdcia pre zdravie“ pôsobiacemu na východe Slovenska. A rad poďakovaní patrili predovšetkým firmám, inštitúciám siahajúcim až k predsedovi vlády a samozrejme, aj Giraltovciam a MsÚ za všestrannú pomoc a podporu.

21.11. na benefičnom koncerte v sále Kultúrneho domu v Giraltovciach. Na čele je p. Vladislav Kačmár, predseda, ktorý na invalidnom vozíčku z javiska privítal aj v závere ďakoval. Jemu patrili tie slová v úvode. A záverečná pieseň, ktorá sa už stala „hymnou“ tohto združenia zaznela v podaní jeho dvoch dcér, a kto ich počul prvýkrát, pocítil zimomriavky na tele. Kým ale v závere zaznela, prítomní si mohli vychutnať bohatý program v podaní klientov DSS, ZUŠ a súboru Topľan, tiež spevácku skupinu z Okrúhleho, žien ZPCCH, duo z Prešova. Vestibul pri vchode už v znamení Vianoc ponúkal nádherné, šikovnými rukami pracovníčok DSS zhotovené ozdoby za primeraný peniaz. Už niekoľko rokov pretrváva dobrá spolupráca tohto združenia aj s našou ZPCCH. Zúčastňujeme sa ich aktivít aj mimo nášho mesta, pomôžeme pri organizovaní aj benefičných koncertov u nás. P. Kačmár je našim stálym hosťom na akciách ZPCCH. „Ľudia s veľkým srdcom, otvoreným pre iných“ – žeby ich bolo u nás len toľko, nemali by byť práve na takýchto stretnutiach tí, ktorí reprezentujú naše mesto na rôznych postoch, zástupcovia občanov, pracovníci príbuzných odvetví, učitelia, výchovní pracovníci, ale aj iní a ďalší?

Ale sála KD aj napriek tomu bola zaplnená, obsadená. Možno naozaj tými s otvoreným srdcom.

Margita Gazdičová

Klienti v DSS budú ťkať.

V rámci Dňa otvorených dverí, ktorým bol 25. október, okrem mnohých ďalších exponátov, ktoré tvorili tradičnú výstavu ručných a výtvarných prác, si mohli návštevníci DSS v osobitnej miestnosti všimnúť 3 novučičké tkáčske stavy. Domov soc. služieb ich získal na základe projektu, ktorý vypracovala pani Z. Jurčová. Projekt bol úspešný a zafinancoval ho podnik SPP. Za získané peniaze priviezol licencovaný výrobca pán Išky z Habury v predvečer Dňa otvorených dverí do domova tri spomínané stavy spolu so šiestimi stoličkami. Budú slúžiť v prvej fáze 6 klientom, ktorí sa budú učiť ľudovým remeslám v odbore tkáčstva. Úlohou bude naučiť ich obsluhovať tkáčsky stav, poznať jeho zloženie, vedieť ho obsluhovať, pracovať na ňom a pritom dbať aj na bezpečnosť práce. Stavy sú moderné a veľmi vkusné, práca na nich je uľahčená tým, že ich súčasťou je valec s vopred navinutou osnovou.

Klienti – chlapci i dievčatá – sa budú učiť zhotovovať najprv jednofarebné, neskôr vzorované výrobky. Aj materiál si budú zhotovovať sami strihaním z použitých textílií. Tkateľ budú koberčeky i rôzne dečky a prestierania, chcú ich naučiť začať, ukončiť tkanie, viazať strapce. Výrobky poslúžia na estetizáciu vlastného prostredia, ale aj ako darčeky pre častých návštevníkov Domova, tiež ako exponáty početných výstav, na ktorých sa náš DSS aktívne zúčastňuje.

Nám ostáva len zaželať im, aby ich práca tkáčov zaujala a aby dokázali vyrobiť vkusné umelecké výrobky, z ktorých budeme mať všetci spoločne radosť. A že sa chovanci Domova vedia nadchnúť a tešiť zo spoločného diela, o tom sme sa mali možnosť presvedčiť 25. októbra, keď DSS dokorán otvoril svoje brány už po 3.- krát vo svojej novej histórii a na svojej pôde privítal nezvyčajné množstvo mladších i starších návštevníkov.

Alžbeta Škurlová

Čo priniesol mesiac

-Od Čiernej nad Tisou až po Lisabon autom bez pasu a stresu na hraniciach od 21. decembra budú môcť ľudia zo Slovenska do štátov EÚ, ktoré sú členmi tzv. schengenského priestoru.

-23. novembra Róbert Fico dal prezidentovi Gašparovičovi návrh na odvolanie ministra pôdohospodárstva Miroslava Jureňu.

-Kto nestihne zubára, od januára zaplatí. Už len málo času majú ľudia na to, aby stihli preventívnu prehliadku, inak na budúci rok za ošetrovanie u zubára zaplatia v hotovosti.

-Byty za rok zdraželi až o štvrtinu. Vyplýva to z údajov Národnej banky Slovenska. Platí to pre novostavby aj staré byty na sídliskách. Malé jednoizbové byty sú až o 40 percent drahšie ako vlani.

-Potraviny zlacnejú iba pred Vianocami. Do konca roka 2007 odhadujú odborníci zvyšovanie cien od 10 do 20% oproti letu. Podľa poľnohospodárskych odborníkov môže EÚ očakávať v najbližších troch rokoch rast cien potravín až o tretinu.

-Deväť slovenských miest sa uchádza v prvom kole o titul Európskeho hlavného mesta kultúry na rok 2013. Sú to: B.Bystrica, Bratislava, D. Kubín, Košice, Martin, Nitra, Prešov, Trenčín, Tmava.

-Rakúsko preverí slovenské opatrovatelky. Túto prácu tam vykonáva okolo 25 – tisíc Sloveniek. Od júla 2007 je to možné len na základe rakúskej živnosti. Slovenské opatrovatelky boli od tejto povinnosti oslobodené. Od januára sa táto tzv. amnestia ruší.

Vyhotoviť si potrebné doklady pomôže rakúsky Zväz opatrovateľov alebo slovenské agentúry. Ináč – tresty, pokuty a zákaz pobytu.

-Za prvý polrok tohto roku spáchali mladiství do 18 rokov 2 140 trestných činov, z toho maloletí do 14 rokov sa podieľali na 996 prípadoch. Obeťami bývajú najčastejšie starí ľudia. Podľa polície až sedem percent trestnej činnosti mladistvých tvorí násilná kriminalita pod vplyvom alkoholu – lúpežné prepadnutia, ublíženie na zdraví, ale aj vraždy a znásilnenia. „Prísne tresty nič nevyriešia, ak nebude prevencia.“/Psychológia/

-Mŕtvych na cestách opäť pribúda. Od začiatku roka do konca októbra zomrelo pri nehodách 511 ľudí, čo je o 57 viac ako vlani. Len za jeden novembrový týždeň sa stalo 1323 nehôd, vyžiadali si 12 obetí, 46 ťažko 126 ľahko zranených. Pribúda áut na cestách, havárií z dôvodu prekročenej rýchlosti, ale pomerne vysoké číslo je prichytených vodičov pod vplyvom alkoholu.

Zdroj Pravda, Hosp. noviny
Pripravila M. Gazdičová

Ako to vidím ja!

Riešime problémy Rómov efektívnejšie ako v minulosti. To sú slová podpredsedu vlády Dušana Čaploviča. Hlavnou prioritou v riešení rómskej problematiky je podľa podpredsedu vlády vzdelávanie. Jednou z alternatív získania vzdelania u rómskych detí je zriadenie internátnych škôl. Darmo je, ale na vzdelávanie je potrebné aj domáce prostredie. Preto aj ja vidím, že nech je rómske dieťa v škole aktívne a dosahuje dobré výsledky, doma tomu už tak nie je. 80% Rómov nevytvorí deťom doma zodpovedajúce prostredie potrebné pre ich ďalší vývoj a samovzdelávanie. Súhlasím s pánom podpredsedom vlády v tom, že je potrebné vytvoriť pre rómske deti internátne školy, lebo tam sa nebudú len učiť, ale získajú aj určité návyky – vedomosti pre zapojenie sa do pracovného procesu. Ak sa nevytvoria adekvátne podmienky na vzdelávanie mladých rómskych ľudí, potom budú prežívať také zlé – ťažké časy ako ich otcovia a praotcovia.

Vláda sa tiež zaoberá zavedením povinnej predškolskej dochádzky a ja verím, že to aj presadí – zrealizuje, lebo aj toto pomôže rómskym deťom zaradiť sa do školského systému. A rómski rodičia nebudú už dopredu kalkulovať s tým, že svoje dieťa dajú do špeciálnej školy, aj keď prejde psychologickými testmi.

Je na podpredsedovi vlády D. Čaplovičovi, ministrovi školstva a splnomocnenkyni vlády pani Botošovej, aby pripravila také projekty na vzdelávanie Rómov, na ktoré budú finančné prostriedky a na ktorých budú pracovať odborníci, ktorí niečo o rómskej problematike vedia. Rómski vzdelaní ľudia a nie bohvieaké OZ, ktoré o Rómoch nevedia nič alebo veľmi málo, ale zato finančné prostriedky čerpajú, lenže nie na tie účely, na ktoré boli určené, ale na iné, veď papier to znesie.

Školstvo a vzdelávanie Rómov je veľmi dôležitý faktor. Ak sa nepohneme v školstve dopredu, tak potom aj ďalšie konkrétne priority podpredsedu vlády v oblastiach – sociálna práca, zdravotná prevencia, bývanie sa veľmi ťažko uskutočnila, lebo základom všetkého je vzdelávanie a už som spomínal v 10. čísle Spravodajcu, že „Chudobu u Rómov plodí nevzdelanosť“ a toto by si mali ľudia osvojiť.

Naše OZ pomáha Rómom v tom, že sa zapojilo do AČ podľa § 52 zákona č.5/2004 Z.z. O službách a zamestnanosti. Dosiahli sme celkom dobré výsledky, nielen pokiaľ sa týka Rómov, ale aj nášho mesta. Spolupracujeme s Komunitným centrom, MsÚ, ale aj ZŠ a ŠZŠ.

Nechceme sa priživovať a participovať na chudobe a nešťastí Rómov, ale chceme im pomáhať každodennou činnosťou – prácou, lebo raz darmo „Len poctivou a tvorivou prácou môžeme dosiahnuť veľmi dobré výsledky pri riešení rómskej problematiky.“

V tomto roku sa s Vami, vážení čitatelia nášho Spravodajcu, lúčim a prajem Vám príjemné prežitie Vianočných sviatkov, ako aj veľa šťastia a zdravia do nového roku!

Bachtali karačoňa a bacht',
Sajsipen andro nevo berš!

Tak to vidím ja!

Jozef Cina

Zaujímavosti

Sýkorky sú pri svojej veľkosti mimoriadne pracovité vtáky. Párík sýkoriek pri výchove mláďat denne zozbiera až dva kilogramy húseníc a k tomu asi dvadsať dekagramov iného hmyzu. Sýkorky sú bystré a veľmi prešibané. Nikdy nehniezdia dvakrát v tom istom hniezde, pretože neznášajú blchy a takto sa im bránia. Samček dokáže spevom brániť svoje územie. Hlasom napodobňuje svojich väčších druhov. Sýkorky, ako aj iné vtáky, sa vedia prispôbiť svojmu prostrediu. Ornitológovia spozorovali, že v mestách začali spievať sýkorky oveľa hlasnejšie, aby prekričali ruch ulíc. U nás sú najrozšírenejšie sýkorka veľká a sýkorka belasá, v lesoch žije sýkorka chocholatá a sýkorka uhliarka. Niektoré druhy na zimu odlietajú a obyčajne prikrmujeme tie, ktoré u nás prezimovali.

CVČ PRIPRAVUJE V MESIACI DECEMBER

04.12.2007 Hokejová extraliga HC Košice – HKM Zvolen

06.12.2007 Privítajme Mikuláša – Domov dôchodcov Svidník

- mesto S v i d n í k
- Materská škôlka G i r a l t o v c e
- Námestie G i r a l t o v c e
- u V á s d o m a

08.12.2007- Návšteva Botanickej záhrady a Východoslovenského múzea v Košiciach

13.12.2007 – CVIČME - CVIČME

14.12.2007 – Návšteva plavárne v Stropkove

Rastlinky a zvieratká našich lesov – 1.kolo

- 15.12.2007 – Hokej SVK – SUI
- 21.12.2007- Vianočná besiedka

- ZMENA TERMÍNOV PODUJATÍ VYHRADENÁ.
- UPRESNENIE AKCIÍ NA PLAGÁTOCH CVČ

ZPOZ

Do radov obyvateľov nášho mesta sme privítali :

- 1, Zarah Chanasa
- 2, Patrika Kucharíka
- 6, Viktora Vojčeka

V mesiaci december svoje životné jubileá oslávia :

Jozef Daňko	50
Viera Vajdová	50
Milka Hliboká	55
Jarmila Kupkovičová	55
Mária Paľová	55
Ján Jurč, Ing.	55
Ján Hliboký	60
Štefan Kendra	60
Božena Študijová	60
Emília Kuchariková	60
Margita Gazdičová	65
Mária Karahutová	65
Imrich Paľa	65
Pavol Kucharík	70
Juraj Bakaľar	70
Ján Juha	75
Jozef Štrus	75

MANŽELSTVO UZAVRELI :

- Ján Kopčák - Mária Packová
 Malý Lipník - Giraltovce

Martin Eliáš - Mgr. Miriam Kočišová
 Kračúnovce Giraltovce

Z REDAKČNÉHO STOLA

Všetkým našim čitateľom úprimne prajeme, aby sme blížiacie sa vianočné sviatky prežili v láske a porozumení, pri sviatočne prestretom stole a v kruhu ľudí srdcu najmilších. Šťastie, zdravie, hojnosť aby ich sprevádzali počas Vianoc, novoročných sviatkov i počas celého nasledujúceho roka.

Vinšujeme vám šťastie, zdravie,
od Boha požehnanie,
od ľudí priateľstvo a lásku.
Starý rok v zdraví prežiť,
lepšieho sa v novom dožiť.